

Sumari

Introducció. Drets i llibertats en un país divers	7
---	---

Entrevistes

Moussa Bourekba	27
Florencia Brizuela	49
Fabiola Mancinelli	65
Norma Falconi	79
Lamine Sarr	91
Cheikh Drame.	103
Cristina Zhang Yu.	115
Gagandeep Singh	129
Salah Jamal	141

Epíleg. Fills de la immigració

Alaaddine Azzouzi Rahmouni	153
---	-----

Introducció
Drets i llibertats en un país divers

El viatge, les històries de la gent que s'allunya de casa, sempre han fascinat la humanitat. L'arqueòloga Almudena Hernando, quan parla de la prehistòria, ens explica que el món de les societats orals només es pot ordenar a partir d'allò que es coneix de primera mà i que "com més es camini, com més gran sigui la mobilitat, més fenòmens compondran aquesta realitat que, en conseqüència, tindrà més complexitat, més diversitat, més amenaça i més risc", i per tant "com més mobilitat tingui una persona o un grup humà més gran serà el món per ella i més capacitat de decisió haurà de demostrar davant seu".¹ En el fet que uns individus s'allunyessin més per caçar, i per tant tornessin a casa amb un món més gran, ens apunta Hernando, trobem l'origen també dels seus rols de poder.

A l'antiguitat, trobem els viatges d'Ulisses a l'*Odissea* que han marcat la cultura europea. L'escriptura, ens diu Hernando, ens permet construir referències més abstractes, pensar en llocs que no hem pogut conèixer de primera mà, en moments diferents del present. Els relats de qui viatja ens obren la porta a la imaginació d'altres possibilitats. A l'edat mitjana, fascinen els relats de l'ex-

1. Almudena Hernando, *La fantasía de la individualidad: Sobre la construcción sociohistórica del sujeto moderno* (2012; Traficantes de Sueños, 2018), 73.

plorador Ibn Battuta, que, sortint del Marroc, arriba fins a la Xina. El text que recull els seus viatges porta per títol *Un regal a qui contempla les meravelles de les ciutats i dels viatges*. Conèixer altres llocs i realitats és un regal.

A l'edat moderna, amb l'arribada dels europeus a Amèrica, el que ens expliquen l'antropòleg David Graeber i l'arqueòleg David Wengrow, és que la Il·lustració és fruit sobretot del contacte amb intel·lectuals indígenes americans, que oferien altres mirades sobre la societat europea, a través de diàlegs reals, que es van publicar amb gran circulació, i també de diàlegs imaginats a partir dels que havien llegit els intel·lectuals europeus. Els orígens de la "mirada occidental", diuen Graeber i Wengrow, és en realitat en les converses amb "aquests nadius escèptics imaginaris: mirant cap endins, amb l'entrecella pensativa, les exòtiques curiositats de la pròpia Europa".² Convidar gent de terres llunyanes a conèixer el teu món pot ser profundament transformador.

Amb tot, al segle XXI aquestes mobilitats no sempre són vistes com una meravella, com un regal, com una inspiració. Les veus que trobareu en aquest llibre comparteixen que migrar forma part de la naturalesa humana, que és un fenomen natural —sovint, però, travessat per desigualtats—, inevitable. Ens parlen de la migració com un dret, com una mostra de valor, com un procés complex, i també com la persecució d'un somni.

Així doncs, per què fer ara un llibre sobre migracions? Doncs, d'entrada, perquè les persones migrants —i les seves descendents— estan cada cop més al centre del debat polític. I sobretot perquè la major part del temps ho estan de la pitjor manera possible: sense veu, sense

2. David Graeber i David Wengrow, *El amanecer de todo: Una nueva historia de la humanidad*, trad. Joan Andreano Weyland (2021; Ariel, 2022), 79.

subjectivitat i instrumentalitzades. Els debats parlen de xifres, de la gestió de la migració, dels fluxos migratoris, de quanta mà d'obra necessita Europa. Parlen d'unes persones, "altres", fonamentalment diferents d'un "nosaltres", de com fer perquè s'integrin, dels reptes que suposa la "seva" cultura, de si l'encaix és o no és possible. Molt poc sovint parlen dels drets, les llibertats, els desitjos o les expectatives de les persones migrants. Segurament tindrà a veure amb el fet que molt poc sovint és a aquestes persones a qui s'escolta com a expertes en la matèria.

En aquest llibre hem volgut recollir, a través de nou entrevistes, les veus de persones que són expertes, investigadores o activistes, que ens ofereixen moltes claus per pensar sobre les realitats migrants, i que a més han migrat o són filles de la migració. Podrien ser moltes més les veus incloses aquí, perquè per més que no siguin les més visibles, a casa nostra tenim molta gent amb bagatges migratoris i amb molt a dir, i —cal emfasitzar-ho— no només sobre migracions i racisme. Les que hem pogut recollir en l'espai d'aquest llibre, en qualsevol cas, considerem que ens aporten una excel·lent porta d'entrada a la reflexió sobre les migracions.

Els discursos i la realitat

Els discursos sobre les migracions molt sovint estan completament allunyats de la realitat. D'entrada, cal dir que, de mitjana, els i les catalanes es pensen que un 36,4% de la població catalana ha nascut fora de l'Estat, quan no arriba al 24%.³ L'alteració de percepció —alimentada en gran mesura pels discursos mediàtics, polítics i

3. Segons dades de l'onada del 2024 de l'enquesta longitudinal del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO) de la Generalitat: <https://ceo.gencat.cat/ca/estudis/registre-estudis-dopinio/estudis-dopinio-ceo/longitudinals/>

de xarxes socials— sembla estar a l'alça, fins a un 20% de la població està convençuda que el 50% de les persones que viuen a Catalunya són migrants.

Tot i aquesta desviació, és veritat que des del tombant del segle xx, s'ha incrementat significativament la població migrant a Catalunya. L'any 1991, només un 1,7% de la població catalana havia nascut a l'estranger, el 2001 era el 6,1% i el 2024 havia arribat al 23,8%.⁴ Catalunya és avui una societat molt més diversa que fa uns anys.

Davant aquest escenari, s'entén que hi hagi persones a qui els generi neguit veure com el seu entorn canvia, i que han de conviure amb llengües, fisonomies o pràctiques culturals o religioses diferents de les que havien conegut. El problema el tenim quan la dreta i l'extrema dreta —avui més articulades que mai en un projecte reaccionari global— instrumentalitzen aquest neguit per convertir-lo en por i odi, per trencar els vincles comunitaris i crear esclotxes entre veïnes i veïns.

Aquest discurs allunyat de la realitat se'ns fa especialment evident amb les mentides i la desinformació que ataquen les persones migrants, que diuen que “ens prenen la feina” o que s'aprofiten dels recursos de l'estat del benestar —quan les dades ens han mostrat un cop darre l'altre que els utilitzen menys.⁵ Però la desconexió de la realitat no ve només d'aquest àmbit. A l'altra banda tenim un relat que explica Catalunya com una societat acollidora i ens parla d'integració i interculturalitat, però això és només una part del relat. En les entrevistes d'aquest

4. Dades de l'Institut d'Estadística de Catalunya (Idescat), població per lloc de naixement: <https://www.idescat.cat/pub/?id=cens-ph&n=293>

5. Vegeu per exemple *Situación de las personas migrantes y refugiadas en España* [en línia] (Foro para la Integración Social de los Inmigrantes, 2024), 83-93, https://www.foroinmigracion.es/documents/1652165/4998667/INFORME_FISI_2023_accesible.pdf

llibre, trobareu veus que ens assenyalen la segregació als barris, a les escoles, i fins i tot entre les mares de la canalla que juga al parc.

Pel que fa a les desigualtats, un informe de la Fundació Cipriano García, de CCOO, en posa unes quantes sobre la taula en l'àmbit laboral.⁶ Destaquen el pes de la població estrangera en el mercat laboral —entre el 2013 i el 2023 una de cada tres noves altes a la Seguretat Social va ser de persones estrangeres—, però també il·lustren la precarietat i la segregació.

Pel que fa a la població que ha pogut accedir al mercat de treball regular, d'entrada cal destacar que el salari mitjà de les persones assalariades amb nacionalitat estrangera el 2022 era un 31,8% inferior al de les que tenen nacionalitat espanyola. La meitat de treballadors i treballadores estrangeres es dediquen a sectors com l'hostaleria (17%), el comerç (13,3%), les indústries manufactureres (12,3%) i la construcció (8,9%), i hi ha alguns d'aquests sectors on representen la majoria de la força de treball. En el treball de la llar, el 71% de les persones ocupades són nascudes fora de l'Estat, i a l'hostaleria un 60%. Per grups professionals, el 55% de les persones contractades dins la categoria d'ocupacions elementals són estrangeres. Tot això, amb dades oficials, sense tenir en compte les persones treballadores en situació irregular.

Les persones estrangeres estan sobrerrepresentades en els sectors amb condicions laborals més precàries i que requereixen un nivell de qualificació més baix —tot i que les provinents d'altres països de la Unió Europea

6. Mariña Couceiro, coord., *Els altres catalans i catalanes del segle XXI. La població d'origen estranger a Catalunya i la seva participació a CCOO* [en línia] (Fundació Cipriano García, 2024), <https://www.ccoo.cat/wp-content/uploads/2024/11/informe-afiliacio-origen-estranger-2024.pdf>.

acostumen a tenir feines més ben pagades i més bones condicions laborals. L'informe de CCOO destaca que aquesta desigualtat no respon al nivell de formació, que és cada cop més semblant entre la població estrangera i la nascuda a l'Estat: "si bé el nivell d'instrucció de les persones nascudes fora de la UE segueix sent lleugerament inferior al de la població autòctona, aquestes diferències no semblen suficients per explicar la segregació al mercat laboral que pateix aquest col·lectiu"⁷ L'explicació d'aquesta desigualtat té a veure amb moltes coses que veurem al llarg del llibre.

L'informe també calcula, davant la impossibilitat de tenir dades oficials, que el 2022 un 25% de la població estrangera extracomunitària empadronada a Catalunya es trobava en situació irregular, un fenomen clau per explicar les desigualtats i l'exclusió de drets.

Manca de drets

L'any 1985, en el procés d'incorporació a la Comunitat Econòmica Europea, l'Estat espanyol promulga la seva primera llei d'estrangeria, que l'any 2000, quan comença a haver-hi un increment de la immigració, se substitueix per la llei vigent actualment. Com explica la jurista Florencia Brizuela a la seva entrevista, aquesta norma, que condiciona completament la vida de les persones migrants perquè en regula la possibilitat d'entrar i residir en territori espanyol, els seus drets, deures i llibertats, està enfocada a respondre a les necessitats laborals de l'Estat espanyol, no a la garantia dels drets de les persones migrants; "llavors el que trobem és que qui té drets i qui no en té està determinat pel poder".

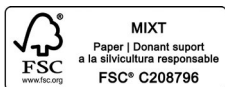
7. Mariña Couceiro, coord., *Els altres catalans i catalanes del segle XXI*, 57-58.

- © dels textos: João França i Sònia Calvó Carrió, 2026
- © de les fotografies: Sònia Calvó Carrió, 2026
- © de l'epíleg: Alaaddine Azzouzi Rahmouni, 2026
- © d'aquesta edició: Pagès Editors, S.L, 2026
Sant Salvador, 8 – 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat

Primera edició: juny de 2026
ISBN: 978-84-1303-715-8
DL: L 305-2026
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S.L
www.bobala.cat

— imprès a **lleida** —

Paper certificat pel Forest Stewardship Council®

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.